

Дело C-843/19**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване:**

20 ноември 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

12 ноември 2019 г.

Жалбоподател:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Отвeтник:

BT

Предмет на главното производство

Придобиване на право на предсрочно пенсиониране на работничка, обхваната от специална система за социално осигуряване на работници в домакинството в Испания (преди — специална схема за услуги в домакинството; впоследствие, специална схема за работници в домакинството).

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Съвместимост с Директива 79/7 и Директива 2006/54 на член 208, параграф 1, буква с) от Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване), който не допуска предсрочно пенсиониране, ако полагаемата пенсия е по-ниска от размера на минималната пенсия.

Преюдициален въпрос

Допуска ли общностното право национална разпоредба като член 208 с) [да се чете член 208, параграф 1, буква с)] от Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване) от 2015 г. — съгласно която всички лица, обхванати от общата схема, могат да се пенсионират предсрочно по свое желание, при условие че полагаемата пенсия, изчислена в съответствие с обичайната система без добавки за достигане на минималната пенсия, е равна най-малко на минималната пенсия — доколкото тази разпоредба дискриминира непряко жените, обхванати от общата схема, тъй като се прилага за много по-голям брой жени, отколкото мъже?

Разпоредби на Европейския съюз, на които се прави позоваване

Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване (ОВ L 6, 1979 г., стр. 24; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 192–193). Член 1, член 3, параграф 1 и член 4, параграф 1.

Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (преработена) (ОВ L 204, 2006 г., стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 262–275). Съображение 30 и член 2, параграф 1 и член 19.

Решение от 7 май 1991 г., Комисия/Белгия (C-229/89, EU:C:1991:187), т. 13.

Решение от 9 ноември 1992 г., Molenbroek/Sociale Verzekeringsbank (C-226/91, EU:C:1992:451), т. 19.

Решение от 14 декември 1995 г., Nolte/Landesversicherungsanstalt Hannover (C-317/93, EU:C:1995:438), т. 33.

Решение от 8 май 2019 г., Villar Láziz (C-161/18, EU:C:2019:382), т. 37—39.

Национални разпоредби, на които се прави позоваване

Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване), чийто преработен текст е приет с Real Decreto Legislativo 8/2015 (Кралски законодателен декрет 8/2015) от 30 октомври 2015 г. (BOE, бр. 261 от 31 октомври 2015 г., стр. 103 291; наричан по-нататък „LGSS“). Членове 59, 207 и 208.

Decreto 825/1976, de 22 de abril, por el que se regula la cotización en el Régimen Especial de la Seguridad Social de los Empleados de Hogar (Декрет 825/1976 от

22 април 1976 г. относно вноските в специалната схема за социално осигуряване на работниците в домакинството (BOE, бр. 99 от 24 април, стр. 8106).

Ley 27/2011, de 1 de agosto, sobre actualización, adecuación y modernización del sistema de Seguridad Social (Закон 27/2011 от 1 август 2011 г. относно актуализирането, привеждането в съответствие и модернизирането на системата за социално осигуряване (BOE, бр. 84 от 2 август, стр. 87495). Тридесет и девета допълнителна разпоредба.

Real Decreto-ley 28/2018, de 28 de diciembre, para la revalorización de las pensiones públicas y otras medidas urgentes en materia social, laboral y de empleo (Кралски декрет-закон 28/2018 от 28 декември 2018 г. за преоценка на публичните пенсии и други неотложни мерки в областта на социалните въпроси, труда и заетостта (BOE, бр. 314 от 29 декември, стр. 129875). Член 4, параграф 2.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 ВТ — жалбоподател в административното производство и ответник в съдебното производство, подава на 12 декември 2016 г. пред INSS (Национален осигурителен институт, Испания) заявление за отпускане на пенсия за доброволно предсрочно пенсиониране, считано от 4 януари 2017 г., когато навършва 63 години, като прекратява доброволно трудовия си договор. Винаги се е осигурявала в рамките на бившата специална схема за услуги в домакинството, понастоящем специална система за работници в домакинството, с осигурителен стаж от 14 054 дни, без 166 дни.
- 2 С решение на INSS от 19 декември 2016 г. отпускането на пенсия е отказано, тъй като размерът на полагаемата пенсия е по-малък от размера на минималната пенсия, на която би имала право с оглед на семейното ѝ положение при навършване на 65 години, съгласно изискванията по член 208, параграф 1, буква с) от LGSS.
- 3 Подадената по административен ред жалба е отхвърлена с решение от 10 март 2017 г. В решението се посочва, че месечният размер на пенсията ѝ би възлизал на 549,30 евро, получен при прилагането на коефициент от 85 % върху основата за изчисляване на пенсията от 646,24 евро. Посочва се също, че полагаемата пенсия е по-ниска от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст, равняваща се на 637,10 евро, поради което не отговаря на изискванията, предвидени в член 208, параграф 1, буква с) от LGSS.
- 4 На 27 април 2017 г. ВТ подава жалба срещу INSS пред Juzgado de lo Social n.º 10 de Barcelona (Съд № 10 по трудови и социалноосигурителни спорове в Барселона, Испания) с искане да ѝ бъде призната пенсия за доброволно предсрочно пенсиониране. Съдът приема, че приложената от INSS разпоредба съставлява непряка дискриминация по отношение на жените,

преобладаващи в сектора на услугите в домакинството, и поради тази причина не може да бъде приложена съгласно практиката на Съда във връзка с Директива 79/7.

- 5 В решението се посочва, че понастоящем, съгласно доклад на INSS, лице, което винаги се е осигурявало в рамките на специалната схема за работници в домакинството върху фиксиран осигурителен доход до 2011 г. и което от 2012 г. се осигурява върху максималния осигурителен доход, дори при доказан осигурителен стаж от 44 години и половина, не може да получи пенсия за предсрочно пенсиониране на 63 години, тъй като полагаемата пенсия не би надвишавала минималната пенсия, на която има право при навършване на 65 години. С оглед на това съдът посочва, че е налице непряка дискриминация, поради което не прилага пряко националната разпоредба и признава исканото доброволно предсрочно пенсиониране.
- 6 INSS обжалва решението пред запитващата юрисдикция.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 7 INSS твърди, че не е спазено законовото изискване на заинтересованото лице за предсрочно пенсиониране по желание, съгласно което полагаемата пенсия трябва да надвишава размера на минималната пенсия, на която лицето би имало право с оглед на семейното му положение при навършване на 65 години. Според INSS не е налице дискриминация на основание пол, тъй като съществува обективна причина, несвързана с каквато и да било дискриминация — предприемане на необходимите мерки, изисквани от Европейския съюз, за поддържане на устойчивостта на системата за социално осигуряване, по-конкретно за постигане на устойчив баланс между продължителността на трудовия живот и времето, прекарано в пенсия. Според INSS при доброволно пенсиониране за осигурителен стаж и възраст без ограничения последиците за социалното осигуряване биха били сериозни и неприемливи, „не само поради по-големия брой отпуснати пенсии, но и поради евентуалните разходи за финансиране на съответните добавки за достигане на минимална пенсия“, което би било в противоречие с препоръките на Европейския съюз и Пакта от Толедо, приет за тяхното прилагане.
- 8 Що се отнася до отправянето на преюдициално запитване, ВТ не се противопоставя. Според прокуратурата, която не е страна, то не е необходимо, тъй като съгласно доктрината на Европейския съд е възможно разпоредбата да се остави без пряко приложение. INSS поддържа предишните си твърдения.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 9 В случая се поставя въпросът за съвместимостта с Директива 79/7 и Директива 2006/54 на разпоредбата на член 208, параграф 1, буква с) от LGSS, доколкото се прилага по отношение на жени. Разпоредбата предвижда: „при изпълнение на общите и специалните условия за посочената форма на пенсиониране, размерът на полагаемата пенсия трябва да надвишава размера на минималната пенсия, на която заинтересованото лице би имало право с оглед на семейното му положение при навършване на шестдесет и пет години. В противен случай тази форма на предсрочно пенсиониране не се допуска.
- 10 Минималната пенсия се определя ежегодно в Общия държавен бюджет и нито един пенсионер не може да получава пенсия под определения минимален размер, при условие че не получава доходи извън социалното осигуряване, дори ако има право на по-ниско обезщетение съгласно правилата за определяне на размера на пенсиите. В такъв случай към полагаемата пенсия се начислява добавка за достигане на минималната пенсия за сметка на държавния бюджет, за да се гарантира получаването на определения жизнен минимум.
- 11 Целта на изискването, предвидено в член 208, параграф 1, буква с) от LGSS, е да се позволи получаването на пенсия, която да задоволява минималните потребности на пенсионерите, без да е необходимо държавата да изплаща добавки към полагаемата пенсия за осигурителен стаж, за да се достигне размерът на минималната пенсия. Запитващата юрисдикция обаче посочва, че изискването се прилага само за доброволното предсрочно пенсиониране, но не и за задължителното предсрочно пенсиониране, уредено в член 207 от LGSS, вследствие на прекратяване на трудовото правоотношение по обективни причини.
- 12 Според запитващата юрисдикция, ако не съществуваше изискването размерът на полагаемата пенсия да е най-малко равен на размера на минималната пенсия, работникът свободно би се пенсионирил по-рано по собствено желание, без да губи пенсия, тъй като, ако тя не достига размера на минималната пенсия, ще бъде допълнена до този размер. Така, поради желанието на заинтересованото лице ще се натовари общият бюджет, а именно това се опитва да избегне законът. В допълнение, както твърди INSS, Европейският съюз препоръчва постигане на устойчив баланс между продължителността на трудовия живот и времето, прекарано в пенсия, съгласно така наречената „Зелена книга за адекватни, устойчиви и сигурни европейски пенсионни системи“ от 7.7.2010 г., COM(2010)365, което е европейска цел.
- 13 Вследствие на тези общи съображения запитващата юрисдикция анализира разглежданото положение. ВТ е работничка, която се е осигурявала в рамките на предишната специална схема за услуги в домакинството.

Схемата се характеризира с обстоятелството, че обхванатите лица, в огромната си част жени, са се осигурявали на фиксиран осигурителен доход, т.е. единен доход, съвпадащ с минималния осигурителен доход в общата схема, равен на действащия към момента размер на минималната работна заплата за страната. Поради тази причина осигурителният доход и следователно пенсиите им са по-ниски от тези в общата схема.

- 14 От 2012 г. се извършва поетапно интегриране в общата схема за социално осигуряване под формата на специална схема за работници в домакинството, при което размерът на осигурителния доход постепенно се увеличава: първо, въвеждат се нарастващи размери на осигурителния доход в зависимост от степента на получаваната заплата, така че на всяка степен да съответства определен осигурителен доход; през 2021 г. осигурителният доход ще бъде равен на реално получаваната заплата. Във всички случаи, както твърди INSS, възможността за достигане на минималната пенсия със собствени вноски може да се промени в зависимост от изменението на осигурителния доход в рамките на тази специална система и от размера на минималната пенсия: ако осигурителният доход в рамките на специалната система се увеличи (или се приравни към общата схема) ще бъде по-лесно да се изпълни посоченото изискване; обратно, ако се увеличи размерът на минималната пенсия, за работниците в домакинството ще бъде по-трудно да придобият право на предсрочно пенсиониране.
- 15 Запитващата юрисдикция отбелязва, че получаваната понастоящем пенсия от работничките, обхванати от предишната специална схема, е следствие както от предишната осигурителна система, така и от ниските заплати в сектора, съответстващи на професионалната специализация, от една страна, и на финансовите възможности на работодателите, от друга. Работничките предоставят услуги в сектор, който всъщност не е предприемачески, а семеен, в който позицията на работодател се заема от домакина/домакинята, чиито финансови възможности като цяло са по-малки от тези в отделните производствени сектори и в който понастоящем дейността се осъществява в обстановка, в която двамата партньори работят и затова се нуждаят от външна помощ. Оттам и по-малките финансови възможности в сектора като цяло, по-ниските осигурителни вноски и по-ниския размер на получаваните обезщетения.
- 16 INSS посочва, че работничките в домакинството представляват група, от която се изисква по-малък принос за финансирането и устойчивостта на системата, както поради исторически по-малкия им принос на базата на фиксиран осигурителен доход, така и поради установените впоследствие прагове съобразно степента на получаваната заплата. Това според INSS оправдава ограничението при придобиването на право за предсрочно пенсиониране, като се има предвид дисбаланса между неговото финансиране и получаваните обезщетения, до голяма степен равни на тези в общата схема.

- 17 Запитващата юрисдикция обаче изпитва съмнения дали член 208, параграф 1, буква с) от LGSS предполага непряка дискриминация, забранена от член 4, параграф 1 от Директива 79/7, по отношение на жени, тъй като предвижда като допълнително изискване за доброволно пенсиониране полагаемата пенсия да бъде най-малко равна на минималната (без добавки за достигане на минималната пенсия). Ако това изискване се съдържаше в разпоредба, уреждаща настоящата специална система за работници в домакинството, или се ограничаваше до обхванатите от нея лица, несъмнено щеше да е налице дискриминация, доколкото преобладаващото мнозинство от работниците, предоставящи услуги в домакинството, са жени: 89 % от работниците в домакинството са жени според официалната статистика. В такъв случай разпоредба, чийто обхват се ограничава до работниците в домакинството, несъмнено би била дискриминационна, доколкото би установила изискване, което те не биха могли да изпълнят, за да придобият право на предсрочно пенсиониране; според запитващата юрисдикция е възможно разпоредбата да бъде оставена без пряко приложение, без да е необходимо отправяне на преюдициално запитване, като се има предвид яснотата на нарушението.
- 18 Разпоредбата обаче се прилага за цялата обща схема, обхващаща приблизително 14 882 318 работници, мъже и жени, срещу 406 864 лица, включени в специалната система за работници в домакинството. Поради това е необходимо да се разшири обхватът на преценката, като се отчете цялата обща схема. Ако преценката се ограничи до предишната специална схема, само обхванатите от нея лица биха имали право на доброволно предсрочно пенсиониране, каквото не биха имали други жени, които по други причини се намират в същото положение. Същото би могло да се каже, ако преценката бъде направена от гледна точка на отделните групи жени, засегнати от историческа или настояща причина, довела до по-ниска осигурителна вноска и оттам до по-ниска пенсия. В тези случаи би била предоставена привилегия на разглежданата група, към която принадлежи жалбоподателката, но не и на други.
- 19 В този смисъл запитващата юрисдикция посочва, че разпоредбата се прилага и за работници на непълно работно време — в по-голямата част жени; за работнички с ниска квалификация и следователно с ниски заплати, като се има предвид предишното по-ниско образование на жените, отразяващо се понастоящем върху вида на извършваната работа; за работнички, които, по-рано при сключване на брак са напуснали работата си за чужда или за собствена сметка и които дори са били принудени да го направят по силата на секторни разпоредби, и които са се върнали на работа едва след порастването на децата, с последвалия от това малък осигурителен стаж и отражението му върху пенсията; както и за работнички, които е трябвало да се грижат за роднини с увреждания или за деца, наред с други. Всички те поради исторически причини, някои които са актуални и понастоящем, са се осигурявали на по-малък доход или за по-кратък период от време, или и двете, в сравнение с работници/работнички, които не се намират в подобно

положение, а последицата от това е по-голям брой и по-висок процент жени, които получават добавки за достигане на минималната пенсия и които са засегнати от разглежданата разпоредба.

- 20 Запитващата юрисдикция счита, че в този случай също може да е налице нарушение на принципа на недопускане на дискриминация, като се има предвид статистиката за лицата, получаващи минимална пенсия чрез добавки. Понастоящем месечният размер на минималната пенсия е 677,4 евро, ако лицето не издържа съпруг/а, и 835,75 евро, ако издържа съпруг/а. От данните на социалното осигуряване следва, че минимална пенсия получават 422 112 мъже, съставляващи 15,23 % от мъжете, получаващи пенсия за осигурителен стаж и възраст, срещу 468 822 жени, съставляващи 31,45 % от жените, получаващи пенсия за осигурителен стаж и възраст. Жените са само 35,55 % от общия брой на лицата, получаващи пенсия за осигурителен стаж и възраст, а съставляват 53,62 % от общия брой на лицата, получаващи добавки за достигане на минималната пенсия (422 112 мъже срещу 468 822 жени).
- 21 Изглежда освен това, че тази разлика не намалява, а се увеличава — тенденция, която се наблюдава от 2013 г. Така през септември 2019 г. броят на мъжете пенсионери с минимална пенсия е намалял в сравнение с декември 2018 г. (от 422 112 през декември 2018 г. на 412 931 през септември 2019 г.), докато броят на жените с минимална пенсия се е увеличил (от 468 822 през декември 2018 г. на 477 490 през септември 2019 г.).